

שממשנה זו אפשר לדייק דבר והיפוכו, ודאי לא דייק התנא בדבריו, ואי אפשר ללמוד הלכות מדיוק לשונו.

הגמרא מחפשת מקור נוסף לדברי רב הונא: **תנן**, שנינו במשנתנו: **"נטל את המשפך, ומרד יין לתוך צלוחיתו של עובד כוכבים, וחזר ומרד יין לתוך צלוחיתו של ישראל, אם יש בו עכבת יין אסור"**.^{עב-ב}

מדייקת הגמרא: **הא עכבת יין** [אותה עכבת יין שנשארה במשפך] **כמאי קא מתסרא** [במה נאסרה], הרי המשפך לא נגע בתוך היין נסך? **לאו כנצוק** [האם לא נאסרה על ידי זרם היין שחיבר בינה לבין יין הנסך?]? אם כן, **שמע מינה, שנצוק** מהווה חיבור ביין נסך!

אומרת הגמרא: **תני רבי חייא** [רבי חייא הוסיף במשנתו], **"שפחתו צלוחיתו"**. דהינו, היהודי מילא לגוי את הכלי עד גדותיו, ונגע היין שבכלי בתוך המשפך. נמצא שאותה עכבת יין נאסרה על ידי מגע ישיר בינה ליין נסך. (247)

מקשה הגמרא: **אבל לא פחתו צלוחיתו מאי? לא?!** אם כן, על כל פנים תפשוט מדברי רבי חייא **דנצוק אינו חיבור?**

ודחינן: **לא! פחתו צלוחיתו תפשוט לך דאסור**. אך **נצוק תיבעי**.

ראיה נוספת: **תא שמע**, שנינו במשנה: **"המערה מבלי לכלי, את שמערה ממנו מותר"**.

לטהרה, כגון שתי מקואות, שבאחת מהן אין ארבעים סאה, והאשבורן ביניהן, שתיהן כשרות".

הגמרא מביאה דין ודברים שהיה בבית המדרש סביב המשנה בטהרות:

אמר רב הונא, נצוק וקטפרס ומשקה טופח, הגם שאינם חיבור לטומאה ולטהרה, מכל מקום הרי הם חיבור לענין יין נסך. כגון אם עירה יין מכלי כשר לכלי שיש בו יין נסך, אף מה שבכלי העליון נאסר על ידי הניצוק המחבר ביניהם.

אמר ליה רב נחמן לרב הונא, מנא לך הא? מנין למדת דין זה?

אילימא מרתנן [אם למדת מהמשנה הנ"ל]: **"הנצוק והקטפרס ומשקה טופח אינו חיבור לא לטומאה ולא לטהרה"**, ודייקת, דמשמע במשנה, שרק לטומאה ולטהרה הוא דלא הוי ניצוק וקטפרס ומשקה טופח חיבור, הא לענין יין נסך הוי חיבור.

יש לדחות: **אימא סיפא**, כלומר, מהסיפא מוכח שאין לדייק כלל מהרישא, שהרי שנינו בסיפא **"האשבורן חיבור לטומאה ולטהרה"**, ואם כן, אם נדייק גם מהסיפא, ונאמר, רק לטומאה ולטהרה הוא דהוי חיבור, הא לענין יין נסך לא הוי חיבור, נמצא, שהרישא והסיפא סותרות זו את זו, דאילו ברישא, יין נסך חמור מטומאה וטהרה, ובסיפא טומאה וטהרה חמירי מיין נסך!

אלא ודאי, **מהא ליבא למשמע מינה**. וכיון

247. והחידוש, שגם אם לא נשאר מיין הנסך במשפך, אסור. תוספות.

טהור, ומשקה טופח ביניהם מחברם, אין המשקה השני נטמא. (רש"י גיטין טז' א').

מתרצת הגמרא: **כח דעובד כוכבים מדרבנן הוא דאסיר.**

ולכן, **ההוא דנפק לבראי** [היין שיצא מכחו החוצה] **גזרו ביה רבנן, ההוא דלגואי לא גזרו ביה רבנן.**

אמר להו רב הסדא להנהו סביתא [מוכרי יין], **כי בייליתו חמרא** [כשתמזגו יין] **לכלי עובדי כוכבים, קטפי קטופי. אי נמי, נפצי נפוצי.** על מנת שלא יהיה ניצוק המחבר בין הכלים.

וכן אמר להו רבא להנהו שפוכאי [פועלים יהודים השופכים יין מכלי לכלי], **כי שפכיתו חמרא, לא ליקרב עובד כוכבים לסייע בהדיכו** [אל תתנו לגוי להתקרב ולסייע לכם], **דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה** [שמא תתעיפו ותפילו את החבית עליו], **וקאתי מכחו, ואסיר.**

מעשה בההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא וכת גישתא [העביר יין מכלי לכלי על ידי "גישתא", דהיינו שני קנים המחוכרים זה לזה בראשם בשיפוע, ומוצץ מצד אחד עד שעולה היין, ועובר מחבית לבית מעצמו]. **אתא עובד כוכבים, אנח ידיה אנגישתא** [נגע בראש הקנה המקלח יין]. **אסריה רבא לכוליה חמרא** [אסר רבא את כל היין].

אמר ליה רב פפא לרבא, **ואמרי לה רב אדא בר מתנה לרבא, ואמרי לה רבינא לרבא, במאי** [מדוע רבא אסר את היין]? **בנצוק.** שמעת מינה נצוק חיבור.

דוחה הגמרא: **שאני התם, דכולי חמרא אנגישתא וכת גישתא גריר.** כיון שהיין נופל מעצמו על ידי ה"גישתא", הוי הכל כחבית

הגמרא הבינה, שמדובר ביהודי המערה יין לכלי של גוי. ומדייקת הגמרא, רק היין שבכלי העליון מותר, **הא דביני ביני, היין שבנצוק שבין שני הכלים אסור.**

שמע מינה נצוק חיבור!

מקשה הגמרא, **אי נצוק חיבור, אפילו דגויה דמנא** [היין שבכלי העליון] **נמי ליתסר?**

מתרצת הגמרא: **הא לא קשיא, דקא מקטיף קטופי.** כלומר, נפסק הקילוח מהכלי העליון לפני שהניצוק נגע בכלי התחתון. אך **מכל מקום, אם היה נצוק, הוי חיבור.**

הגמרא דוחה את הראיה: **ולטעמיך, אם כדבריך, שדייקת "הא דביני ביני אסור", אימא סיפא,** [איך תפרש את הסיפא], **"את שעירה לתוכו אסור", משמע, רק את שעירה לתוכו הוא דאסיר, הא דביני ביני שרי?**

אלא מואה ליכא למושמע מינה.

ראיה נוספת: **תא שמע, שנינו בכרייתא: "המערה יין מחבית לבור, קילוח היורד משפת חבית למטה אסור".** ולכאורה, טעם האיסור הוא משום "ניצוק".

דוחה הגמרא: **תרגמה רב ששת** [רב ששת מבאר את הברייתא], **מדובר בעובד כוכבים המערה, והניצוק אסור משום דאתי מכחו.** אך אין להוכיח מכאן לישראל המערה יין מהחבית לבור שהניצוק אסור.

מקשה הגמרא: **אי מדובר בעובד כוכבים המערה, אפילו גוא דחביתא** [מה שבתוך החבית] **נמי מתסר?**

כשר, אוסר בכל שהוא.

ברם, רק אם התערב יין נסך ביין כשר, או מים שהתנסכו לעבודה זרה⁽²⁴⁹⁾ במים כשרים, אזי אוסרים בכל שהוא. אך אם התערב יין נסך במים כשרים, או מים אסורים ביין כשר, אסור רק בנותן טעם. היינו, כשהאיסור נותן טעם בהיתר.

זה הכלל: מין של איסור שהתערב במינו של היתר, כגון יין ביין, אוסר במשהו. ומין שלא במינו, אסור רק בנותן טעם. ופרטי הדינים יתבארו בגמרא:

גמרא

שנינו "יין נסך אסור ואוסר בכל שהוא". הגמרא מבארת, באלו מקרים יין נסך אוסר יין כשר בכל שהוא.

כי אתא [כאשר חזר] רב דימי מארץ ישראל, אמר את הדברים הבאים בשם רב יוחנן: המערה יין נסך מחבית לבור שיש בו יין כשר, אפילו כל היום כולו, כלומר, אפילו אם

אריכתא. אך אין להוכיח מכאן לניצוק בעלמא.

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן, קנישקנין [כלי שיש לו כמה קנים היוצאים מצדו, וכמה בני אדם יכולים לשתות ממנו בבת אחת] שרי. מותר לישראל ולגוי לתות ביחד מאותו כלי. כיון שכל זמן שזה מוצץ אין היין אין היין שבפיו חוזר למטה].

והני מילי דקדים פסק ישראל [רק אם היהודי גומר לשתות לפני הגוי מותר], אבל קדם פסק עובד כוכבים, לא. כיון שבעת שגמר לשתות חזר מפיו יין לתוך הכלי.

רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא, שרא להו למשתא בקנישקנין.

א"כא דאמרי, רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין. עג-א

מתניתין

יין נסך, אסור בהנאה, ⁽²⁴⁸⁾ ואם התערב ביין

לדחוק, שכך דרך התנא לחזור ולשנות דינים שנשנו במקומות אחרים. (כן כתב התוספות יום טוב).

249. מים שהתנסכו לעבודה זרה, או שעבדו להם, אסורים בהנאה. ברם, דין זה אינו אלא במים תלושים. אך מים מחוברים אינם נאסרים. ריטב"א.

ולפי זה כתב הנמוקי יוסף, שאם נפלו המים האסורים לתוך מי מעין, או מקוה טהרה, שיש בו ארבעים סאה, כשם שפקעה טומאתן, כך גם פקע איסורם.

248. הקשה התוספות יום טוב, הרי איסור יין נסך כבר נשנה לעיל (כט' ב'), ומדוע חזר התנא וכתבו במשנתנו?

יש שכתבו לתרץ, על פי דברי רבינו תם, (בתוספות ד"ה יין), שכתב, שאין לאסור במשהו אלא ביין נסך ממש, דהיינו שהתנסך לעבודה זרה. אבל סתם יינם, אינו אוסר אלא עד שישים. ולפי זה אפשר לומר, שכונת התנא לומר שרק יין נסך האסור בהנאה, הוא האוסר בכל שהוא. אך סתם יינם, אינו אוסר אלא עד שישים.

אמנם, לדעת הר"ן, גם סתם יינם שהתערב ביין אחר, אוסר בכל שהוא. ולשיטתו, יש